

Тернопільська обласна рада
Департамент освіти і науки Тернопільської обласної військової адміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

Кафедра педагогіки, дошкільної та початкової освіти

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВИРОБНИЧА (ПЕДАГОГІЧНА) ПРАКТИКА В ЗФПО ТА ЗВО

рівень вищої освіти – *другий (магістерський)*
галузь знань – *01 Освіта / Педагогіка*
спеціальність – *012 Дошкільна освіта*
освітньо-професійна програма – *Дошкільна освіта. Практична психологія*

Кременець-2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Виробнича (педагогічна) практика в ЗФПО та ЗВО» для здобувачів освіти, які навчаються за спеціальністю 012 Дошкільна освіта. Кременець, 2023.

Розробник: Валентина Бенера, професор кафедри педагогіки, дошкільної та початкової освіти, доктор педагогічних наук, професор

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки, дошкільної та початкової освіти.

Протокол від 31 серпня 2023 року №1

Завідувач кафедри

Тетяна ФАСОЛЬКО

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань: <i>01 Освіта / Педагогіка</i>	Нормативна	
Модулів – 1	Спеціальність: <i>012 Дошкільна освіта</i>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		1-й	1-й
Загальна кількість годин – 180		Семестр	
		2-й	2-й
Тижневих годин – 45	Освітньо-професійна програма: <i>Дошкільна освіта. Практична психологія</i>	Лекції	
		–	–
Тижнів – 4	Рівень вищої освіти: <i>другий (магістерський)</i>	Практичні, семінарські	
		–	–
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		180 год.	180 год.
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 0/100

для заочної форми навчання – 0/100

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Виробнича (педагогічна) практика у ЗФПО та ЗВО є обов'язковим освітнім компонентом фахової підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти ОПП «Дошкільна освіта. Практична психологія».

Метою даного виду практики є набуття здобувачами освіти знань про організацію освітнього процесу ЗФПО та ЗВО, досвіду викладання педагогічних дисциплін, фахових методик дошкільної освіти, проведення виховної роботи зі студентами та формування навичок організації і проведення науково-дослідної роботи.

Завдання виробничої (педагогічної) практики у ЗФПО та ЗВО:

- поглиблення та розширення набутих теоретичних та спеціальних знань з педагогіки дошкільної, психології дитячої та методик дошкільної освіти;
- формування загально-педагогічних умінь організації викладацької діяльності у закладі фахової перед вищої та вищої освіти;
- оволодіння сучасними технологіями і методиками навчання та набуття досвіду організації виховної роботи зі студентами;
- удосконалення навичок роботи з науковою та методичною літературою та засобами навчання, необхідними для проведення навчально-виховної та пошуково-дослідної роботи у ЗФПО та ЗВО;
- розвиток умотивованого професійного інтересу до викладацької діяльності, формування готовності до свідомого професійного самовдосконалення.

У результаті вивчення освітнього компонента здобувачі освіти повинні оволодіти такими **компетентностями**:

Інтегральна компетентність: Здатність компетентно розв'язувати складні задачі й проблеми в організації та моніторингу освітнього процесу в системі дошкільної та початкової освіти або в процесі навчання фахівців із дошкільної освіти в закладах фахової передвищої, вищої освіти, що передбачає проведення досліджень та здійснення інновацій у ситуаціях, що характеризуються невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (КЗ):

Компетентності, визначені стандартом вищої освіти України за спеціальністю 012 Дошкільна освіта для другого (магістерського) рівня вищої освіти

КЗ-1. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

КЗ-2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

КЗ-3. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

Компетентності, визначені закладом вищої освіти

КЗ-7. Навички міжособистісного спілкування та взаємодії.

КЗ-8. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

Спеціальні (фахові) компетентності (КС):

Компетентності визначені стандартом вищої освіти України за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» для другого (магістерського) рівня вищої освіти

КС-1. Здатність організовувати освітній процес у закладах дошкільної освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій.

КС-2. Здатність здійснювати методичний супровід освітньої діяльності закладу дошкільної освіти.

КС-5. Здатність створювати та впроваджувати в практику наукові розробки, спрямовані на підвищення якості освітньої діяльності та освітнього середовища в системі дошкільної, зокрема, інклюзивної освіти.

КС-8. Здатність здійснювати нормативно-правове регулювання діяльності закладу дошкільної освіти, керуючись законодавчими документами та основами професійної етики.

КС-9. Здатність до самоосвіти, самовдосконалення, самореалізації в професійній діяльності та до конкурентної спроможності на ринку праці.

Компетентності, визначені закладом вищої освіти

КС-13. Здатність визначати структуру, зміст, види психологічної допомоги (психологічне консультування, психологічний супровід, психологічний тренінг, розвивальна діяльність), форми (індивідуальна, групова, сімейна) та методи відповідно до запиту та/або виявленої потреби в такій допомозі.

КС-14. Здатність надавати психолого-педагогічну допомогу педагогічним працівникам в організації освітнього процесу та створенні, підтримці та розвитку психологічного безпечного освітнього середовища, брати участь в діяльності закладу освіти із забезпечення освітньої діяльності та освітнього процесу, передбаченої законодавством та установчими документами.

КС-15. Здатність до самоорганізації, планування та підготовки до здійснення трудових функцій психологом.

Програмні результати навчання:

Результати навчання, визначені стандартом вищої освіти України за спеціальністю 012 Дошкільна освіта для другого (магістерського) рівня вищої освіти

ПРН-1. Критично осмислювати концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування дошкільної освіти в Україні.

ПРН-2. Впроваджувати інформаційні та комунікаційні технології і генерувати нові ідеї в організації освітнього процесу закладів дошкільної освіти різного типу.

ПРН-7. Знати і використовувати в практичній діяльності законодавчу базу дошкільної освіти.

ПРН-9. Застосовувати в професійній діяльності сучасні дидактичні та методичні засади викладання психолого-педагогічних дисциплін і обирати відповідні технології та методики.

ПРН-10. Володіти уміннями й навичками аналізу, прогнозування, планування, організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти з

урахуванням принципів дитиноцентризму, здоров'язбереження, інклюзії, розвивального навчання, особистісно-орієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

Результати навчання, визначені закладом вищої освіти

ПРН-14. Обґрунтовано вибирати та застосовувати ефективні інструменти (методи, методики, процедури), форми та зміст психологічної просвіти, складати та реалізовувати просвітницькі програми, аналізувати і обирати оптимальні педагогічні технології навчання і виховання здобувачів освіти.

ПРН-18. Організовувати та планувати виконання трудових функцій в межах встановлених нормативів навантаження, порядків реагування, з дотриманням прав професійної етики.

3. Організація педагогічної практики

Перед проходженням виробничої (педагогічної) практики у ЗФПО, ЗВО проводиться інструктивно-методична конференція, на якій здійснюється ознайомлення здобувачів освіти з: метою і змістом практики, індивідуальними завданнями та формами звітності; зразками та вимогами щодо оформлення звітної документації; новинками науково-методичної літератури з організації освітнього процесу в закладах фахової передвищої та вищої освіти; особливостями організації науково-дослідної роботи відповідно до теми магістерської роботи.

Відповідальність за організацію і контроль практики здобувачів освіти несе керівник практики, декан факультету, завідувач кафедри педагогіки, дошкільної та початкової освіти, методист практики від кафедри.

До керівництва педагогічною практикою залучаються досвідчені викладачі кафедри, що мають досвід практичної роботи у вищій школі чи науково-дослідній установі. Кафедра педагогіки, дошкільної та початкової освіти виконує наступні види робіт: розробляють програму виробничої (педагогічної) практики в ЗФПО, ЗВО; розробляють і затверджують перелік індивідуальних завдань практикантів з методичними рекомендаціями щодо їх виконання; визначають керівників виробничої (педагогічної) практики в ЗФПО, ЗВО; здійснюють безпосередній контроль за проходженням педагогічної практики; проводять настановчі та підсумкові конференції з питань виробничої (педагогічної) практики в ЗФПО, ЗВО, заслуховують звіти керівників про проведену роботу, розробляють заходи щодо удосконалення проведення практики магістрів.

Навчально-методична робота практикантів під час виробничої (педагогічної) практики у ЗФПО, ЗВО має дві складові частини: пасивна та активна (аудиторна) практика.

Пасивна практика передбачає опрацювання теоретичних матеріалів для підготовки та проведення навчальних занять, роботу в бібліотеці, підготовку текстів методичних розробок лекцій, семінарських, практичних занять, систематичне спілкування з керівником-методистом, участь в установчих зібраннях з питань проведення практики.

Активна (аудиторна) практика є основним елементом виробничої (педагогічної) практики у ЗФПО, ЗВО, оскільки саме в ході активної практики

виявляються та закріплюються викладацькі здібності магістрів. Активна практика включає в себе самостійне проведення лекцій, семінарських, практичних, лабораторних занять, проведення консультацій, участь у методичній роботі циклової комісії (базової кафедри) тощо.

Крім того, обов'язковим елементом активної практики є відвідування навчальних занять інших магістрантів, що проходять практику.

До початку активної практики студенти надають методисту тексти методичних розробок лекцій, семінарських, практичних занять обсягом до 3-5 сторінок. Після узгодження тексту методичних розробок з методистом студент допускається до самостійного проведення навчальних занять. На залікових заняттях мають бути присутні викладач-методист та інші практиканти.

Після закінчення залікового заняття проводиться його обговорення, в якому беруть участь всі присутні на навчальному занятті (викладач-методист, здобувачі-практиканти). В ході обговорення висловлюються зауваження теоретичного (стосовно змісту заняття) та методичного (якість подачі матеріалу, контроль за аудиторією, активність студентів, використання технічних засобів навчання тощо) характеру.

Значущим аспектом виробничої (педагогічної) практики в ЗФПО, ЗВО є науково-дослідна робота за темою магістерської роботи. За період проходження практики магістрант працює над основною частиною магістерської роботи, яка вміщує виклад основних методів дослідження та відповідних методик. У ній з висвітленням повнотою викладають результати власних досліджень із висвітленням того нового, що вноситься в розробку означеної проблеми. Магістрант повинен оцінювати повноту вирішення поставлених завдань, визначати достовірність одержаних результатів (характеристик, параметрів), порівнювати їх з аналогічними результатами українських і зарубіжних дослідників, обґрунтовувати необхідність подальших досліджень.

При оформленні дослідницького матеріалу корисно складати таблиці, графіки, схеми, діаграми, які обов'язково аналізуються і пояснюються.

Виробнича (педагогічна) практика у ЗФПВ, ЗВО завершується підсумковою конференцією. У ході конференції магістранти звітують про свою роботу під час практики, дають узагальнений аналіз її результатів, обмінюються досвідом у формі презентації перебігу практики, обговорюють причини труднощів та висловлюють пропозиції щодо покращення практичної підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня освіти.

Обсяг виробничої (педагогічної) практики у ЗФПО, ЗВО складає 180 годин. Термін проходження практики – 4 тижні.

4. Програма виробничої (педагогічної) практики в ЗФПО, ЗВО

Змістовий модуль І. Спостереження і аналіз роботи викладача закладу фахової передвищої, вищої освіти (перший тиждень)

Перший змістовий модуль виробничої (педагогічної) практики у ЗФПО, ЗВО охоплює такі завдання:

1. Участь у настановній конференції з організації практики. Співбесіда з методистом щодо уточнення завдань і змісту практики.

2. Ознайомлення з порядком реалізації основних положень, вимог і документів, що регламентують діяльність ЗФПО та ЗВО. Ознайомлення з порядком організації планування, ведення та забезпечення освітнього процесу в ЗФПО та ЗВО.

3. Ознайомлення з основами організації навчально-методичної роботи в ЗФПО та ЗВО.

4. Аналіз навчальних планів спеціальності з метою вибору дисциплін, з яких планується проведення навчальних занять, а також робочих програм цих дисциплін. Складання сітки проведення занять.

5. Відвідування навчальних занять з педагогіки дошкільної, психології дитячої, фахових методик дошкільної освіти (лекції, семінарсько-практичні або лабораторні заняття) з метою вивчення педагогічного досвіду, їх розгорнутий аналіз.

Форма звіту: щоденник практики, аналіз відвіданих занять.

Змістовий модуль II. Самостійна робота в ролі викладача (другий-четвертий тиждень практики)

Другий (основний) змістовий модуль практики передбачає виконання таких завдань:

1. Підготовка планів-конспектів навчальних занять з використанням інноваційних педагогічних технологій та їх методичного забезпечення.

2. Проведення навчальних занять згідно з встановленим розкладом та відповідно до форми здобуття освіти, що діє в закладі на період практики, з дотриманням основних вимог.

Всього магістрант-практикант має провести 8 залікових занять:

– 4 лекції (з педагогіки дошкільної, психології дитячої, двох фахових методик дошкільної освіти);

– 2 практичних або семінарських заняття (з педагогіки дошкільної та психології дитячої);

– 2 лабораторних заняття з двох методик дошкільної освіти (на вибір).

3. Відвідування занять інших магістрантів-практикантів, у тому числі за допомогою засобів дистанційних технологій. Обговорення відвіданих занять, виявлення переваг та недоліків.

4. Підготовка і проведення виховного заходу у визначеній групі, виконання обов'язків куратора групи.

5. Вивчення психологічних, вікових та індивідуальних особливостей студентів групи, написання психолого-педагогічних характеристик на студента та студентську групу.

Форма звіту: щоденник практики, конспекти залікових занять (8 навчальних занять), конспект виховного заходу, психолого-педагогічні характеристики на студента та студентську групу.

Змістовий модуль III. Підсумковий етап практики (останні три дні практики)

Третій (підсумковий) змістовий модуль практики пов'язаний з:

1. Самооцінюванням виконаної роботи. Аналіз результатів практики, рефлексія, самодіагностика власних досягнень за результатами проходження практики шляхом складання звіту про проходження практики.

2. Підготовка звітної документації про проходження практики.

3. Захист результатів практики у встановленому порядку. Представлення звітних матеріалів про проходження практики.

Форма звіту: щоденник практики, документація виробничої (педагогічної) практики у ЗФПО, ЗВО.

5. Структура виробничої (педагогічної) практики в ЗФПО та ЗВО

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		Лекції	Практичні (лабораторні)	Самостійна робота		Лекції	Практичні (лабораторні)	Самостійна робота
Змістовий модуль I: Спостереження і аналіз роботи викладача закладу фахової передвищої, вищої освіти	45	–	–	45	45	–	–	45
Змістовий модуль II: Самостійна робота в ролі викладача	108	–	–	108	108	–	–	108
Змістовий модуль III: Підсумковий етап практики	27	–	–	27	27	–	–	27
Усього годин	180	–	–	180	180	–	–	180

5. Самостійна робота

1. Ознайомлення з нормативними документами та правовими актами, що регламентують організацію освітнього процесу у закладах фахової передвищої та вищої освіти; ознайомлення з організаційною, навчально-методичною та науковою роботою викладача, з системою навчально-методичної документації кафедри.

2. Вивчення досвіду викладання психолого-педагогічних дисциплін та фахових методик під час відвідування аудиторних занять викладачів.

3. Ознайомлення із актуальною літературою та методичними розробками з навчального курсу згідно програми та тематичного плану дисциплін.

4. Підготовка планів-конспектів лекційних, семінарських, практичних занять та їх затвердження у відповідних викладачів.

5. Самостійне проведення навчальних занять із студентами згідно із індивідуальним графіком.

6. Консультативна робота зі студентами (в ролі групового керівника).

7. Підготовка звітної документації про проходження практики.

6. Індивідуальні навчально-дослідне завдання

Виконується у формі науково-дослідної роботи за темою магістерської роботи: розроблення інструментарію (анкети, інтерв'ю, опитування, програми спостережень та ін.) для проведення констатувальних досліджень, складання плану формульовального етапу експерименту, тощо (конкретний обсяг завдання та його зміст визначається науковим керівником магістерської роботи та є індивідуальним для кожного магістранта).

Також допускається підготовка доповіді для участі в науковому заході (конференції, семінарі, вебінарі тощо) за темою дослідження; публікація наукових матеріалів з дотриманням умов академічної доброчесності.

Критерії оцінювання ІНДЗ

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Наукова новизна	5 балів
2.	Практична цінність	5 балів
3.	Презентація результатів	5 балів
	Разом	15 балів

7. Перелік звітної документації

виробничої (педагогічної) практики в ЗФПО, ЗВО

1. Щоденник практики з індивідуальним планом, обліком роботи, звітом, характеристикою роботи практиканта з оцінкою, з підписом і печаткою;

2. Конспекти залікових навчальних занять, виховного заходу (з наочним матеріалом), які затверджені викладачем закладу освіти (з оцінкою).

– 4 лекції (з педагогіки дошкільної, психології дитячої, двох фахових методик дошкільної освіти);

- 2 практичних або семінарських заняття (з педагогіки дошкільної та психології дитячої);
- 2 лабораторних заняття з двох методик дошкільної освіти (на вибір).

3. Конспект залікового виховного заходу (з наочним матеріалом), який затверджено викладачем закладу освіти (з оцінкою).

4. Психолого-педагогічні характеристики на студента та групу.

Документація повинна бути оформлена на стандартних аркушах білого паперу і подана на кафедру педагогіки, дошкільної та початкової освіти у папці. Документація може бути подана в рукописному вигляді або надрукована на комп'ютері. Титульна сторінка звітної документації обов'язково має бути в комп'ютерному друці.

Оцінювання результатів проходження виробничої (педагогічної) практики в ЗФПО, ЗДО проводиться з урахуванням результатів діяльності практиканта на основі:

- визначення якості виконання кожного завдання;
- аналізу професійних рис практиканта (дисциплінованість, уміння організувати власний робочий час, ініціативність, творче ставлення до проведення навчальних занять та інші);
- оцінних суджень, висловлених методистами, адміністрацією, працівниками бази практики;
- аналізу змісту та якості звітної документації магістранта;
- самооцінки студентом ступеня своєї підготовленості до самостійної практичної діяльності та якості виконаної роботи.

Виробнича (педагогічна) практика в ЗФПО, ЗВО оцінюється за всіма видами діяльності відповідно до розробленої системи балів.

Критерії оцінювання результатів виробничої (педагогічної) практики в ЗФПО та ЗВО

№	Види роботи	Кількість балів (максимальна)
1.	Підготовка та проведення лекційного, семінарського / практичного, лабораторного заняття	40
2.	Підготовка та проведення виховного заходу	10
3.	Підготовка психолого-педагогічної характеристики на студента та групу	10
4.	Самостійна робота практиканта	15
5.	ІНДЗ (науково-дослідна робота за темою магістерської роботи)	15
6.	Звітна документація практики	10
Разом:		100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C	задовільно	
68-74	D	задовільно	
60-67	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. Рекомендована література

Базова

1. Березовська Л. І. Технології викладання фахових методик дошкільної освіти : навчальний посібник. Івано-Франківськ : НАІР, 2022. 264 с.
2. Булгакова Н.Б., Рахманов В.О. Методика викладання у вищій школі : навч. посібник. К. : НАУ, 2012. 204 с
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології(підручник). 2-ге вид., доповн. К: Академвидав, 2012. 352с.
4. Закон України «Про вищу освіту» (ред. від 01.01.2023). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
5. Закон України «Про освіту» (ред. від 01.01.2023). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
6. Закон України «Про фахову передвищу освіту» (ред. від 27.12.2023). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>
7. Стандарти вищої освіти (за спеціальностями). URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti>
8. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник / В. В Каплінський. Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015. 224 с.
9. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / З.Н. Курлянд, Р.І.Х мелюк, А.В. Семенова, І.О. Бартенева, І.М. Богданова. 3-є вид., переробл., доповн. Київ: Знання, 2007. 495 с.
10. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / М.М. Фіцула. Київ: Академвидав, 2010. 456 с.
11. Педагогіка вищої школи: підручник / В.П.Андрущенко, І.Д.Бех, І.С.Волощук, О.В.Глузман, Н.В.Гузій, Н.М. Дем'яненко, Н.О. Дівінська, М.Б.Євтух, С.А.Калашнікова, О.А.Комар; Ін-т вищ. освіти АПН України. К.: Пед. думка, 2009. 256 с.
12. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи : навчальний посібник для магістрантів і аспірантів. К.: Філ-студія, 2006. 320 с.
13. Положення про організацію освітнього процесу в Кременецькій обласній гуманітарно-педагогічній академії ім. Тараса Шевченка. URL: https://kogpa.edu.ua/images/main_dir/polozhennya/pro-org-osvit-processu.pdf
14. Положення про підготовку здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня в Кременецькій обласній гуманітарно-педагогічній академії ім. Тараса Шевченка URL: https://kogpa.edu.ua/images/main_dir/polozhennya/polozhennya-pro-pidgotovku-zdobuvachiv-vyschoi-osvity-masters.pdf
15. Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. URL: https://kogpa.edu.ua/images/main_dir/polozhennya/polozhennya-pro-praktyku.pdf
16. Положення Фахового коледжу КОГПА ім.Тараса Шевченка URL: <https://kogpa.edu.ua/uk/golovna/polozhennia-zakladu-vyshchoi-osvity>
17. Стандарт фахової передвищої освіти України: освітньо-професійний ступінь – фаховий молодший бакалавр, галузь знань 01Освіта/Педагогіка, спеціальність 012 Дошкільна освіта. Затверджено і

введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 13.07.2021р. № 806.

18. Староста В.І., Товканець Г.В. Методологія та методи науково-педагогічних досліджень: навчально-методичний посібник. Мукачево: МДУ, 2015. 64 с.

19. Теслюк В.М., Лузан П.Г., Шовкун Л.М. Основи педагогічної майстерності : навчальний посібник. К. :ДАККіМ, 2010. 244 с.

20. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. К.: «Академвидав», 2006. 352 с.

Допоміжна

1. Аніщук А. М. Дошкільна лінгводидактика : [навч.-метод. посіб. для студентів вищих навчальних закладів спеціальності «Дошкільна освіта»]. Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2011. 246 с.

2. Башкір О.І., Собченко Т.М., Цапко А.М. Форми виховної роботи класного керівника: педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітніх школах. Запоріжжя: КПУ.2020. Вип.68. Т.1.С.50-55. URL: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.68-1.9>

3. Богуш А., Гавриш Н. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі: Підручник для студ. вищ. навч. закладів. Вид. 2-ге. Київ: ВД «Слово», 2015. 408 с.

4. Бурова А. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку. Тернопіль : Мандрівець, 2010. 255 с.

5. Вишневецький О. І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки : навч. посіб. Вид. 3-є, доопрац. і допов. К. : Знання, 2008. 568 с.

6. Вільчковський Е. С., Вольчинський А. Я., Швардовська О. О. Фізичний розвиток та зміцнення здоров'я дітей дошкільного віку : методичні рекомендації. Луцьк : ВНУ імені Лесі Українки, 2023. 56 с.

7. Вільчковський Е. С., Курок О. І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку. Суми : Видавництво «Університетська книга», 2019. 468 с.

8. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: методичний посібник для студентів магістратури. К.: Центр учбової літератури, 2015. 389 с.

9. Волкова Н.П. Педагогіка : посібник для студентів вищих навчальних за-кладів. К.: Академія, 2001. 576 с.

10. Гавриш Н. Л., Лінник О. М. Дитячий садок – початкова школа: перезавантаження?! Дошкільне виховання. 2019. № 9. С. 3–9.

11. Газіна І.О. Інноваційні технології в освітній діяльності закладів дошкільної освіти: Навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Видавець Панькова А.С., 2021. 210 с.

12. Газіна І.О. Методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку: Навчально-методичний посібник. Кам'янецьПодільський: Видавець Панькова А.С., 2021. 384 с.

13. Зайцева Л.І. Формування математичної компетентності у дітей дошкільного віку : навч. посіб. Запоріжжя : Статус, 2021. 295 с.

14. Здоров'язбережувальні технології у закладі дошкільної освіти /

авт.упоряд. І.І. Нікітіна. Харків: Основа, 2022. 174 с.

15. Крутій К. Л. Освітній простір дошкільного навчального закладу : Монографія : У 2-х ч. Частина перша. Концепції, проектування, технології створення. Запоріжжя : ТОВ «ЛППС» ЛТД, 2009. 320 с.

16. Лисенко Н. В. Теорія і практика екологічної освіти : педагог-дошкільник : Навчально-методичний посібник для ВНЗ. Київ : ВД «Слово», 2009. 400 с.

17. Лисенко Н. В., Кирста Н. Р. Педагогіка українського дошкілля : У 3-х частинах. Ч. 2 : Навч. пос. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2010. 360 с.

18. Лозова В.І. Троцько Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання : навч. посіб. Х. : ОВС, 2002. 398 с. URL : <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/10136>.

19. Мамчич О.Б. Методика викладання фахової дисципліни дошкільної освіти у ВНЗ «Дошкільна лінгводидактика»: Навчально-методичний посібник для студентів факультету початкового навчання. Чернігів, ЧНПУ, 2017. 36 с. <https://epub.chnpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3923/1>

20. Методичні рекомендації до проведення педагогічної практики для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня другого року навчання / за ред. С. Т. Золотухіної. Харків : Планета-Принт, 2019. 45 с. URL : <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/68dc268d-08bb-413d-af40-b697a7043bb7/content>

21. Мисан І.В. Теорія та методика формування у дітей дошкільного вік елементарних математичних знань: навч. посіб. Переяслав-Хмельницький: Домбровська Я. М., 2019. 161 с.

22. Наугольник Л. Б. Психологія стресу: підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2015. 324 с. URL : <http://surl.li/fucp>.

23. Партола В., Смолянук Н., Собченко Т. Поняття ціннісного ставлення майбутніх педагогів до професійної діяльності. Теорія і методика професійної освіти. 2020. Вип. 21, т. 2. С. 162–168. URL: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2019.21.2-37>

24. Педагогічна практика в закладах профільної та спеціалізованої середньої освіти (модуль виховна робота): метод. реком./ Боярська-Хоменко А.В., Собченко Т.М., Кін О.М., Васильєва С.О. Харків. ХНПУ імені Г.С. Сковороди. 2023. 22 с.

25. Пихтіна Н. П. Педагогіка гри : лекції. Навчальний посібник. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2014. 209 с.

26. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : підручник. 2-ге вид., доповн. Київ : Академвидав, 2013. 464 с.

27. Поніманська Т. І., Дичківська І. М. Дошкільна педагогіка. Практикум : Навч. посібник для студентів ВНЗ, спеціальність «Дошкільне виховання». Київ : Видавничий дім «Слово», 2007. 352 с.

28. Скірко Г. З., Чорна Г. В. Дошкільна педагогіка: Теоретичні основи : методичні рекомендації до практичних занять для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності "Дошкільна освіта" освітньо-професійної програми "Дошкільна освіта". Запоріжжя : ЗНУ, 2020. 56 с.

29. Собченко Т.М., Кін О.М. Аналіз досвіду роботи використання потенціалу соціальних мереж у реалізації концепції національно-патріотичного виховання Освіта. Інноватика. Практика. 2023. Т. 11, № 1. С. 45–49

30. Соколовська О. С., Січко І.О. Екологія та природознавство з методикою навчання. Ч.ІІ.: навчально-методичний посібник. Миколаїв: СПД Румянцева, 2019. 176 с.

31. Твердохліб Т.С. Педагогічна майстерність класного керівника в організації виховної роботи: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. В.І. Лозової. Харків: ХНПУ імені Г.С.Сковороди, 2017. 154 с. URL : <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/3184>

32. Щербакова К. Й. Методика формування елементів математики у дошкільників. Київ : Вид-во Європейського університету, 2011. 262 с.

33. Як вчити та навчатися в умовах війни: Інформаційно-методичні матеріали для дорослих (учителів, викладачів, психологів) зі створення сприятливих умов для навчання та розвитку в умовах воєнного часу https://drive.google.com/file/d/1ZFWIW_L3Xlbl84pT5mK7X32wqTJjh5qC/view

34. Яришева Н. Ф. Методика ознайомлення дітей з природою : навчальний посібник. Київ : Вища школа, 2010. 255 с.

Інтернет ресурси

1. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL : <http://www.mon.gov.ua/>

2. Сайт Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім.Тараса Шевченка. URL : <https://kogpa.edu.ua/uk/>

3. Сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. URL : <http://nbuv.gov.ua/>

4. Сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського. URL : <http://www.dnpb.gov.ua/>

5. Освітній портал «Освіта в Україні, освіта за кордоном». URL : <https://op.ua/>

7. Навчальна програма Kahoot! URL : <https://kahoot.it/>

ДОДАТКИ

Нормативне забезпечення виробничої (педагогічної практики) В ЗФВО, ЗВО

Виробнича (педагогічна) практика у ЗФПО, ЗВО здобувачів другого (магістерського) рівня регламентується нормативно-правовою базою, зокрема:

- Законом України «Про освіту»(ред. від 01.01.2023). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
- Законом України «Про фахову передвищу освіту» (ред. від 27.12.2023). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>
- Законом України «Про вищу освіту» (ред. від 01.01.2023). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
- Затвердженими Стандартами вищої освіти (за спеціальностями). URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti>
- Положення про організацію освітнього процесу в Кременецькій обласній гуманітарно-педагогічній академії ім. Тараса Шевченка. URL: https://kogpa.edu.ua/images/main_dir/polozhennya/pro-org-osvit-processu.pdf
- Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. URL: https://kogpa.edu.ua/images/main_dir/polozhennya/polozhennya-pro-praktyku.pdf
- Положення про підготовку здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня в Кременецькій обласній гуманітарно-педагогічній академії ім. Тараса Шевченка URL: https://kogpa.edu.ua/images/main_dir/polozhennya/polozhennya-pro-pidgotovku-zdobuvachiv-vyschoi-osvity-masters.pdf
- Положення Фахового коледжу КОГПА ім.Тараса Шевченка URL: <https://kogpa.edu.ua/uk/golovna/polozhennia-zakladu-vyshchoi-osvity>
- Рекомендаціями про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, розроблених Державною науковою установою «Інститут інноваційних технологій і змісту освіти» 2013р. URL: https://ifk.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/8/2018/03/recom_IZO.pdf

Зразок оформлення титульної сторінки звітної документації

Тернопільська обласна рада

Департамент освіти і науки Тернопільської обласної військової адміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

Кафедра педагогіки, дошкільної та початкової освіти

ДОКУМЕНТАЦІЯ**проходження виробничої (педагогічної) практики в ЗФПО та ЗВО**

(база проходження практики)

здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти

спеціальності 012 Дошкільна освіта

освітньо-професійної програми «Дошкільна освіта. Початкова освіта»

(ПІБ практиканта)

Кременець – 20____

Зразок оформлення титульної сторінки лекції, практичного, семінарського, лабораторного заняття

Тернопільська обласна рада
 Департамент освіти і науки Тернопільської обласної військової адміністрації
 Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

Кафедра педагогіки, дошкільної та початкової освіти

ПОГОДЖЕНО:

Викладач _____ / _____

ЛЕКЦІЯ (ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ; ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ)

з _____

(назва навчальної дисципліни)

Тема _____

Для студентів _____

(назва факультету, курсу)

Укладач: _____

(ПІБ практиканта)

Дата проведення: _____

Оцінка: _____

Методист: _____

Кременець-20____

**Зразок оформлення методичної розробки виховної (кураторської)
години**

Додаток А 2

Тернопільська обласна рада
Департамент освіти і науки Тернопільської обласної військової адміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

Кафедра педагогіки, дошкільної та початкової освіти

ПОГОДЖЕНО:

Викладач _____/_____

НАЗВА ВИХОВНОГО ЗАХОДУ

Методична розробка виховної (кураторської) години

Тема _____

Для студентів _____

(назва факультету, курсу)

Укладач: _____

(ПІБ практиканта)

Дата проведення: _____

Оцінка: _____

Методист: _____

Кременець-20____

Види навчальних занять та їх орієнтовна структура

Лекція

1. Лекція - це логічне, послідовне викладення матеріалу, яке характеризується судженням, висновками, підсумком.

2. Лекція - основна форма проведення навчальних занять у вищих навчальних закладах і призначена для засвоєння теоретичного матеріалу.

3. Як правило, лекція є елементом системи занять, який охоплює основний теоретичний матеріал окремої або кількох тем навчальної дисципліни. Тематика курсу лекцій визначається робочою програмою. Можливе читання окремих лекцій з проблем, які стосуються даної навчальної дисципліни, але не охоплені навчальною програмою.

4. Лекції проводяться лекторами, професорами і доцентами, викладачами вищого навчального закладу, а також провідними науковцями або спеціалістами, запрошеними для читання лекцій.

5. Лектор, якому доручено читати курс лекцій, зобов'язаний перед початком відповідного семестру подати на предметну або циклову комісію складений ним конспект лекцій, контрольні завдання для проведення підсумкового контролю, передбаченого навчальним планом і програмою для даної навчальної дисципліни.

6. Лектор зобов'язаний дотримуватися навчальної програми щодо тем лекційних занять, але не обмежуватися в питаннях трактування навчального матеріалу, формах і засобах доведення його до студентів.

Основні типи лекційних занять:

- вступна лекція;
- проблемна лекція;
- тематична лекція з елементами евристичної бесіди;
- лекція з елементами проблемних ситуацій;
- лекція з використанням ЕОМ і ТЗН;
- лекція з використанням реферативних робіт студентів;
- оглядова лекція.

Основні вимоги до лекції:

- високий науковий фаховий рівень лекційних занять;
- високий організаційно-методичний рівень лекційних занять;
- лекція повинна читатись відповідно до змісту програми, із дотриманням тем лекційних занять;
- лекція повинна містити новини галузі;

- надається право читати лекцію найдосвідченішим викладачам; г дотримання вимог міждисциплінарних зв'язків;
- до початку семестру лектор зобов'язаний затвердити і подати на циклову комісію конспект лекцій з даної дисципліни.

Якісні характеристики:

- ефективність наукового впливу на якість виховання студентів;
- ефективність фахового впливу на якість знань студентів;
- підготовка лектора, вміння організувати творчу роботу студентів;
- либина розглядуваних питань, уміння встановлювати міждисциплінарні зв'язки;
- сприйняття матеріалу студентами.

Вимоги до конспекту лекцій:

Конспект лекцій повинен мати такі елементи:

- назву дисципліни та спеціальності;
- загальний обсяг дисципліни та обсяг лекцій (год);
- рекомендації щодо вивчення дисципліни;
- наявність, види та методи поточного й підсумкового контролю знань;
- рекомендовану літературу та інші джерела інформації щодо дисципліни.

Кожна лекція повинна мати такі елементи:

- тему;
- питання, що розглядаються (звичайно не більше трьох);
- план;
 - основні положення та висновки, ілюстративний матеріал, а також посилання на технічні засоби навчання;
 - контрольні питання;
 - завдання студентам для самостійної роботи;
 - рекомендована література та інші джерела інформації щодо теми, яка розглядається. Більш докладне розкриття теми лекції, близьке до викладання її автором в аудиторії, є текстом лекції. Тексти лекцій готуються до видання за правилами підручників і навчальних посібників.

Вимоги до лекційних занять:

Лекція-бесіда(діалог з аудиторією):

- передбачає безпосередній контакт викладача з аудиторією;
- дозволяє визначити зміст теми викладу навчального матеріалу з урахуванням особливостей аудиторії;
- дозволяє використати колективне коло знань, запитання до аудиторії можуть ставитися на початку лекції і протягом заняття;
- запитання не повинні бути для контролю знань, а для виявлення рівня орієнтованості і пізнання студентів з певної проблеми, ступінь їх готовності до сприйняття нового матеріалу;

- запитання адресуються до всієї аудиторії;
- повинні формулюватись так, щоб відповіді були конкретними, студенти відповідають з місця;
- запитання можуть бути елементарними і проблемними;
- лектор зобов'язаний піклуватися про те, щоб запитання не залишалися без відповіді.

Лекція-дискусія:

- викладач не тільки використовує відповіді студентів на запитання, але й організовує вільний обмін думками в інтервалах між логічними розділами;
- дозволяє викладачеві керувати колективною думкою студентів; використовувати її з метою переконання, виправлення помилок, негативних явищ;
- ефективність буде лише при правильному підборі запитань для дискусії і вмілому цілеспрямованому керівництві нею;
- вибір запитань визначається викладачем залежно від складу студентів, матеріалу і конкретних даних завдань, які лектор ставить перед собою; - лекція із застосуванням техніки зворотного зв'язку;
- викладач з допомогою ТЗН має можливість одержати відповідь про реакцію всієї групи на поставлене запитання;
- у кінці кожного розділу даються запитання і на екрані висвічується правильний результат;
- запитання задаються на початку і в кінці викладу кожного логічного розділу лекції, по-перше, для того, щоб дізнатися на скільки студенти знають про дану проблему, по-друге, щоб в'яснити рівень засвоєння матеріалу. Незадовільні результати підкажуть як змінити методи ведення лекції;
- найпростіший зворотний зв'язок можна здійснити методом усного опитування, застосуванням найпростіших тестів, безмашинного, машинного програмованого контролю тощо.

Проблемна лекція:

- наявність проблемних питань; - наявність проблемних ситуацій, проблем; - наявність гіпотез, розв'язування й аналіз проблеми; - творче вивчення основних питань теми; - підсумки з використанням евристичної бесіди;
- лекція-запрошення до колективного дослідження (поточна "мозкова атака"); - пропозиція студентам сумісно вивести те або інше правило, закономірність, явище; - звертання до досвіду і знань аудиторії;
- *уточнення*: підвести під колективну думку теоретичну базу, систематизація колективної думки і повернення її слухачам у вигляді "спільно виробленого" висновку;
- *завдання*: не тільки повідомити корисну інформацію, але й зробити так, щоб студент переконався в тому, що він може сам одержати таку ж або подібну інформацію; - переконати студентів, що така інформація є необхідною.

Лекція-консультація:

- після короткого викладу основних питань теми, студенти задають питання лектору; - у кінці невелика дискусія з висновками викладача; - організовують тоді, коли студентам варто надати допомогу; - питання студентів можуть подаватися в усній і письмовій формі; - перша частина проводиться у вигляді лекцій, друга - консультація (відповіді на запитання, обмін думками);
- можна проводити самостійне вивчення матеріалу за підручником і консультацією. Прес-конференція:
 - проводиться із запрошенням спеціалістів, організовується з комплексних проблем; - проводиться не одним викладачем, а науковцями з даної проблеми; - проводиться тоді, коли запитання студентів виходять за рамки тематики навчального курсу;
 - студенти можуть підготувати питання в письмовій формі; - можна проводити з використанням комп'ютерної техніки.

Структура лекції:

Вступна частина:

- формування мети і завдань;
- коротка характеристика основної проблеми;
- встановлення міжпредметних зв'язків;
- список літератури.

Виклад лекційного матеріалу:

- встановлення, аналіз, доказ подій і явищ;
- розгляд фактів;
- характеристика певних точок зору на це питання;
- зв'язок з практикою, майбутньою професією.

Висновок:

- формування висновків;
- постановка завдань для самостійної роботи;
- методичні поради;
- відповіді на запитання студентів.

Методи навчання:

- лекція; - бесіда;
- проблемний виклад; - ілюстрація; - демонстрація; - поточний контроль знань.

Семінарське заняття

1. Семінарське заняття - форма навчального заняття, при якій викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до котрих студенти готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань (рефератів).
2. Семінарські заняття проводяться з однією академічною групою.
3. Перелік тем семінарських занять визначається робочою навчальною програмою дисципліни.
4. На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені

студентами реферати, їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо.

5. Підсумкові оцінки за кожне семінарське заняття виставляються у навчальний журнал.

6. Отримані студентом оцінки за семінарські заняття враховуються при виставленні підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.

Типи семінарських занять

Семінар з використанням евристичної бесіди: - постановка та вирішення пізнавальних завдань; - використання запитань і організація відповіді студентів.

Семінар-диспут:

- студенти в ситуаціях полеміки вчаться аргументовано захищати свої ідеали, думки, переконання, ідеї;

- наявність питань, що розглядаються; - вибір методів роботи студентів.

Семінар з виступами студентів: - видача індивідуальних завдань студентам; - виконання студентами рефератів, доповідей, повідомлень; - наявність обговорюваних питань чи проблем; - форми роботи для вирішення питань, проблем.

Міждисциплінарний семінар:

- наявність проблемних запитань, запитань з декількох навчальних дисциплін; - обговорення проблемних запитань; - вибір форм і методів роботи студентів.

Комбіноване семінарське заняття: - постановка навчальних завдань; - наявність цих завдань;

- доповіді, реферати, повідомлення, які переходять у розгорнуту бесіду або дискусію.

Семінар-практикум: - наявність запланованих питань;

- складання відповідно до плану завдань творчого, пошукового та дослідного характеру; - обговорення та вирішення поставлених завдань.

Призначення семінарських занять: - розвивати самостійність студентів; - вдосконалювати та поглиблювати закріплені знання;

- розвивати вміння і навички роботи з додатковою та довідковою літературою; - оволодівати методами добору матеріалу, вчитися виділяти головне; - вчити студентів користуватися різними формами роботи.

Вимоги до семінарських занять

- високий організаційний, науково-методичний рівень семінарських занять; - проведення семінарського заняття після прочитання циклу лекцій на відповідну тему навчальної дисципліни;

- виділення науково обґрунтованого об'єму літератури самостійної роботи при підготовці до семінару;

- наявність графіка групових та індивідуальних консультацій за темою семінарського заняття.

Якісні характеристики семінарського заняття:

- ефективність навчально-виховного впливу на

студентів; - відповідність планів семінарських занять програмі курсу;

- підготовка викладача, змістовність вступного і заключного слова викладача, характеристика доповідей студентів;

- глибина розгляду основних питань, уміння встановлювати міждисциплінарні зв'язки. - активність студентів; - взаємодія в різних формах роботи; - порядок обліку і контролю.

Викладач під час проведення семінарського заняття здійснює:

- контроль відвідування;

- контроль якості виступів студентів, виконаної ними роботи;

- характеристику доповідей студентів, вказує на недоліки, шляхи та засоби їх подолання;

- виставлення кожному студенту оцінки.

Структура семінарського заняття:

Організаційна частина

- ознайомлення з темою та планом заняття;

- визначення критеріїв оцінювання.

Навчально-дискусійна частина

- диспут на визначену тему за повідомленим планом;

- виступи доповідачів та їх опонентів;

- робота зі студентами, що не взяли участі в диспуті, але готові до відповіді;

- рецензування та обговорення рефератів;

- "мозковий штурм";

- класичний семінар (семінар із виступами студентів) доповідей;

- висновок, узагальнення з кожного питання.

Заключна частина

- мотивована оцінка роботи студентів;

- поточний контроль знань.

Запам'ятайте!

1. Студент повинен заздалегідь знати тему і мету семінару, отримати план або перелік питань, що виносяться на семінарське заняття.

2. Питання до семінарського заняття формулюються так, щоб студент мав змогу мислити або висловлювати свої думки.

3. Семінарське заняття повинно сприяти тому, щоб студенти самостійно дійшли висновків і узагальнень щодо теми, яка виносить на семінар.

4. На семінарському занятті бажано застосовувати дискусійний характер, а студенти матимуть змогу формувати систему поглядів на те чи інше явище.

5. Найцікавішим буде той семінар, який ставитиме для студентів певну проблематику, носитиме дискусійний характер.

6. Головна мета семінарського заняття полягає не в механічному повторенні теоретичного курсу (змісту лекцій), а в напруженій роботі думки, високій пізнавальній активності, виробленні практичних навичок застосування матеріалу.

Методичні рекомендації до семінарського заняття повинні мати такі елементи:

- номер і тему заняття;
- мету і завдання заняття;
- план семінару;
- за потреби словник або визначення найбільш важливих термінів, понять тощо;
- контрольні питання;
- порядок проведення семінару;
- критерії оцінювання роботи студента на семінарі;
- рекомендовану літературу та інші джерела інформації щодо теми, яка розглядаються.

Практичне заняття

1. Практичне заняття - форма навчального процесу, при якій викладач організовує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно до сформованих завдань.

2. Практичне заняття проводиться з метою формування у студентів умінь і навичок роботи з технікою, обладнанням, для більш глибокого їх вивчення, виконання окремих прийомів тощо.

3. За метою і структурою практичні заняття є ланцюжком, який пов'язує теоретичне навчання і навчальну практику з дисципліни.

4. Перелік тем практичної роботи визначається робочою навчальною програмою дисципліни.

5. Проведення практичного заняття ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі для виявлення ступеня оволодіння студентами необхідних теоретичних положень, наборі завдань різної складності для розв'язання їх студентами на занятті.

6. Вказані методичні засоби готуються викладачем, якому доручено проведення практичних занять, за погодженням з лектором даної навчальної дисципліни.

7. До кожного практичного заняття повинна бути складена інструктивно-методична карта для студентів, що є обов'язковим документом і забезпечує послідовність дій студентів на досягнення мети практичного заняття та конкретизує підготовку їх до заняття.

8. Оцінки, отримані студентом за практичні заняття, зараховуються при виставленні підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.

Практичне заняття включає:

- проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів;
- виконання практичних завдань;
- постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, - розв'язування контрольних завдань; - їх перевірку, оцінювання;
- домашнє завдання.

Форми організаційної роботи на практичних заняттях:

- *групова фронтальна* - повинно бути однотипне обладнання в розрахунку на всю групу (підгрупу);

- *бригадна фронтальна* - використовується в тих випадках, коли немає можливості проводити заняття групою фронтально. У цьому випадку група ділиться на ланки (2-5 осіб). Кожна ланка в один і той же час виконує однакові види робіт на відповідних робочих місцях. Переміщення ланок по робочих місцях відбувається відповідно до розробленого графіка.

- *бригадна форма* - проводиться аналогічно до бригадної фронтальної, але при умові, коли кожна бригада виконує різні види робіт на відповідних робочих місцях;

- *індивідуальна форма* - кожен студент має індивідуальне практичне завдання.

Методи практичного заняття: - інструктаж; - вправи; - дослідження; - самостійна робота; - стимулювання.

Призначення практичного заняття:

- вдосконалення теоретичного матеріалу та його застосування;

- застосування вмінь і навичок при роботі з механізмами, обладнанням, інструментами, розв'язанні вправ.

Вимоги до практичного заняття:

- участь студентів у різних формах роботи;

- розвиток самостійності студентів;

- високий організаційний рівень,

- високий методичний і науковий рівень;

- раціональне використання часу;

- дотримання правил техніки безпеки й охорони праці;

- дотримання тем навчальної дисципліни;

- дотримання технології послідовності виконання роботи;

- наявність та підготовленість робочих місць для практичних занять;

- дотримання вимог ведення діловодства.

Якісні характеристики практичного заняття: - ефективність самостійної роботи студентів;

- відповідність та узгодженість практичних занять з програмою курсу; - підготовка викладача, його дії, характеристика відповідей і роботи студентів;

- своєчасне виконання роботи, оформлення та здача звіту;

- збереження приладів, інструментів, робочого місця під час роботи та після її закінчення.

Порядок обліку і контролю:

- контроль відвідування. Контроль теоретичної підготовки; - контроль самостійності при виконанні практичної підготовки;

- контроль за дотриманням правил техніки безпеки й охорони праці, охайності в роботі;

- контроль своєчасності й охайності виконання звіту; - виставлення оцінок кожному студенту.

Методичні рекомендації до практичного заняття повинні мати такі елементи:

- номер і тему заняття;
- мету і завдання заняття;
- постановку завдання (опис конкретної ситуації);
- за потреби коротко основні відомості з теорії або лекційних занять,
- потрібні технічні засоби, наочність, довідковий матеріал тощо;
- вирішення типового завдання;
- аналіз одержаних результатів і можливих варіантів завдання та шляхів їх розв'язання;
- завдання для самостійної роботи;
- критерії оцінювання роботи студента на практичному занятті;
- контрольні питання;
- рекомендовану літературу та інші джерела інформації щодо теми, яка розглядається;
- додатки за потреби (довідковий матеріал, перелік завдань для самостійної роботи тощо).

Лабораторне заняття

1. Лабораторне заняття - форма навчального заняття, при якому студент під керівництвом викладача особисто доводить натуральні або імітаційні експерименти чи досліди з метою практичного підтвердження окремих теоретичних положень даної навчальної дисципліни, набуває практичних навичок роботи з лабораторним обладнанням, обчислювальною технікою, вимірювальною апаратурою, методикою експериментальних досліджень у конкретній галузі.

2. Якщо вказані риси в занятті відсутні, то воно є практичним заняттям або колоквиумом, семінаром тощо.

3. Перелік лабораторних занять визначається робочою навчальною програмою дисципліни.

4. Замінювати лабораторне заняття іншими видами навчальних занять не дозволяється.

5. Підсумкова оцінка виставляється в журналі обліку виконання лабораторних робіт.

6. Оцінки, отримані студентом за виконання лабораторних робіт враховуються при виставленні семестрової (підсумкової) оцінки з даної навчальної дисципліни.

Лабораторне заняття включає: - проведення інструктажу з техніки безпеки;

- проведення поточного контролю підготовки студентів до виконання конкретної лабораторної роботи;

- виконання завдань теми заняття;

- оформлення й індивідуальний звіт з виконаної роботи; - його захист; - оцінювання.

Типи лабораторних занять та методи їх проведення:

- традиційні лабораторні заняття;
- дослідні лабораторні заняття.

Особливості традиційного лабораторного заняття:

- мета роботи наперед точно визначена;
- обладнання, прилади, інструменти наперед підібрані і в підготовленому вигляді запропоновані студентам;
- методика та послідовність операції наперед точно відпрацьовані і зведені в інструктивно-методичну карту, підготовлені і форми звітної документації;
- характером роботи є операції, що підтверджують закони, які студенти раніше вивчали; - результат, який повинен бути одержаний у роботі, відомий студентам.

Особливості дослідного (експериментального) лабораторного заняття: - визначення теми і мети роботи;

- студенти самостійно під керівництвом викладача розробляють відповідні вимоги до виконання роботи;
- прилади та інструменти, що зберігаються в лабораторії, видаються студентові на вимогу;
- методику й послідовність роботи, форми фіксації її результатів розробляє сам студент під керівництвом викладача на основі досвіду, одержаного при виконанні проведених раніше робіт;
- характер роботи - дослідження явищ з метою знаходження невідомих студентові явищ; - результат роботи студентові наперед невідомий.

Методичні рекомендації до лабораторного заняття повинні мати такі елементи:

- номер і тему лабораторного заняття;
- мету і завдання, які вирішуються в процесі виконання лабораторного заняття;
- за потреби коротко основні відомості з теорії або лекційних занять;
- опис лабораторної установки (об'єкта спостереження) та вимірювальної апаратури;
- порядок виконання роботи та дотримання техніки безпеки;
- порядок обробки результатів замірів (спостережень);
- порядок оформлення та захисту виконаної лабораторної роботи, критерії оцінювання;
- контрольні питання;
- рекомендована література та інші джерела інформації щодо теми, яка розглядається;
- особливу увагу треба звернути на дотримання вимог техніки безпеки під час виконання лабораторних занять. Загальні вимоги щодо техніки безпеки повинні бути вивішені в приміщенні, де виконується лабораторне заняття, специфічні вимоги - в методичних вказівках до цієї роботи.

Проведення лабораторних і практичних занять:

- у ході лабораторних і практичних робіт студенти виконують різні практичні дії; - основою успішного виконання практичних дій є вмiле

керівництво роботою з боку викладача, яке здійснюється завдяки інструктуванню студентів протягом всього заняття;

- інструктаж - це діяльність викладача, спрямована на організацію, коригування та вдосконалення навчально-практичної роботи, необхідна для засвоєння знань, умінь і навичок, передбачених програмою.

Запам'ятайте!

- усі лабораторні та практичні заняття повинні проводитися на високому науково- методичному рівні, враховуючи передовий досвід;

- викладач зобов'язаний забезпечити повне проведення всіх лабораторних і практичних занять, які передбачені програмою. Не дозволяється скорочення або заміна тем занять без відповідного розгляду цикловою комісією і дозволу керівництва навчального закладу;

- перед початком лабораторних і практичних занять викладач зобов'язаний перевірити рівень теоретичних знань з вивченого питання. До занять допускаються тільки ті студенти, які засвоїли теоретичний матеріал;

- до початку занять викладач повинен забезпечити повну готовність робочих місць відповідно до програми, розробленої ним інструктивно-методичною картою і паспортом робочого місця;

- до початку виконання студентами робіт викладач зобов'язаний ознайомити їх з правилами техніки безпеки, перевірити теоретичні знання та спецодяг;

- у ході заняття викладач зобов'язаний забезпечити якісне виконання завдань, спрямувати студентів на творчий пошук;

- обов'язково за кожне лабораторне або практичне заняття викладач повинен оцінити рівень практичних умінь студента;

- виконана робота реєструється у навчальному журналі на сторінках "Лабораторні і практичні роботи з дисципліни". Усі студенти повинні відпрацювати кожну роботу з дисципліни;

- виконання лабораторних і практичних робіт обов'язково враховується при атестації; - у студента повинен має бути робочий зошит з виконаними лабораторними і практичними роботами.

Підготовка до лабораторних і практичних занять

На успішне проведення лабораторних і практичних занять впливають такі фактори:

- якісне складання навчально-методичної карти (плану) заняття;
- наявність для студентів інструктивно-методичної карти заняття;
- безпосереднє знання викладачем виробничої діяльності, її технологічних особливостей (якщо робота виконується в умовах виробництва).

- складання плану з метою заняття передуює велика організаційно методична робота підбору матеріалу до заняття, вибору методів і прийомів діяльності викладача, погодження місця для проведення заняття;

- заздалегідь до лабораторних і практичних занять викладач готує список необхідного обладнання та матеріалів;

- лабораторну та практичну роботу згідно з переліком обладнання і карти

методичного забезпечення заняття готує лаборант або викладач;

- усі матеріали і обладнання повинні бути підготовлені до початку заняття;
- виконуючи завдання, студенти не повинні залишати своїх місць, не шукати необхідного;

- до початку заняття викладач зобов'язаний перевірити не тільки наявність обладнання на робочих місцях, але й упевнитись в його справності, перевірити розрахунки, виміряти відповідні параметри, прослідкувати за процесом тощо;

- робоче місце повинне мати естетичний вигляд, бути зручним для роботи;
- на робочому місці в умовах виробництва повинні бути дотримані основні правила з техніки безпеки. Викладач повинен передбачити безумовне їх виконання студентами і уточнити специфічні вимоги до конкретної роботи, на конкретному робочому місці;

- особливо ретельно викладач повинен підходити до вирішення питань безпеки при роботі з механізмами, електричним струмом, тваринами, хімічними речовинами, отрутою, інструментами тощо;

- викладач повинен передбачити, щоб студенти зайшли на місце проведення практичного заняття тільки після дзвінка;

- при проведенні занять зі спеціальних дисциплін студенти забезпечуються спецодягом (халатами, фартухами тощо);

- після проведення заняття студенти мають прибрати робоче місце.

Структура виховної години

1. Тема виховної(кураторської) години.
2. Форма виховної (кураторської) години: бесіда, лекція, гра, квест, заочна подорож, екскурсія тощо.
3. Цілі (освітня, розвивальна, виховна).
4. Вік здобувачів.
5. Дата і час проведення.
6. Місце проведення.
7. Обладнання та оформлення (наочні та аудіо засоби, матеріали та устаткування).
8. Використана література.
9. Запрошені.
10. Текст:
 - Вступна частина - визначення мети і актуальності обраної теми, мотивація виховного заходу.
 - Основна частина - викладання основного матеріалу. Матеріал викладається у хронологічній послідовності, у повному обсязі, докладно, детально, з переліченням усіх етапів і заходів.
 - Заключна частина - підведення підсумків виховного заходу.
11. Додатки (за необхідністю).